

FN-personal hjälper till efter en orkan på Haiti.

FN:s roll i världen

Mänskliga rättigheter borde gälla alla människor, överallt. Men riktigt så ser det inte ut i verkligheten. Runt om i världen finns det människor som lever utan säkerhet och trygghet.

Det finns många orsaker till att människor utsätts för allvarliga kränkningar av sina rättigheter. Ibland är det krig som är orsaken, ibland är det fattigdom. Många människor bor i dåliga bostäder och saknar rent vatten och tillgång till sjukvård. Det kan också bero på att länder har odemokratiska regeringar som inte respekterar de mänskliga rättigheterna.

Flera viktiga områden

FN:s råd för mänskliga rättigheter kontrollerar att alla länder följer det som de har lovat. Om rådet kommer fram till att ett land har gjort fel får landet kritik. Sverige har bland annat fått kritik för att utvisa personer till länder där de riskerar att bli utsatta för tortyr. FN ger också råd till länder om hur de kan förbättra sitt arbete med mänskliga rättigheter.

FN arbetar inte bara med mänskliga rättigheter. De arbetar också med fred och säkerhet, alltså att konflikter mellan länder ska lösas genom förhandlingar och inte genom krig. Ett tredje område handlar om att bekämpa fattigdom. Det har också blivit viktigt att arbeta för hållbar utveckling som inte skadar miljön.

Stora framsteg

Under ett möte i FN år 2000 enades världens ledare om åtta mål som länderna tillsammans skulle uppnå till år 2015, de så kallade millenniemålen. Millenniemålen handlade bland annat om att minska fattigdom, dödlighet och smittsamma sjukdomar, att öka tillgången till rent vatten och toaletter och att se till att fler fick gå i skolan. De rika länderna skulle ta störst ansvar.

Millenniemålen blev en framgång. Redan före 2015 hade den svåra fattigdomen i världen minskats med hälften. Lika många flickor som pojkar började nu skolan och antalet människor utan rent dricksvatten hade också minskat till hälften. Dessutom minskade de smittsamma sjukdomarna aids, tuberkulos och malaria. Men när det gällde hållbar utveckling gick det sämre. Både utsläppen av växthusgaser och antalet utrotade arter ökade.

Bra toaletter är viktiga för att barn ska komma till skolan, framför allt för flickor.

FN:s roll i världen

(s. 92–93)

På uppslaget beskrivs att människor runt om i världen saknar mänskliga rättigheter och att några av orsakerna är krig och fattigdom. Förutom mänskliga rättigheter arbetar FN även med fred och med att bekämpa fattigdom. Millenniemålen är exempel på lyckad fattigdomsbekämpning under FN:s ledning.

Lärrarledda uppgifter

- Titta på bilden överst på s. 92 i grundboken. Diskutera: Vilka händelser kan leda till att man förlorar sitt hem? Vad tror ni att människor som har förlorat sina hem behöver för slags hjälp? Vad är det bråttom med att ordna och vad kan vänta?
- På bilden nederst på s. 93 kan ni se en bild på några flickor utanför en toalett. Diskutera: Vilka saker i er vardag tycker ni är självklara? Är de det i alla länder? Vad skulle ni inte kunna leva utan? Håller ni med om att välfungerande toaletter i skolan är viktiga? Vad mer är viktigt att ha i skolan?

Diskussionsfrågor

- Vad kan det finnas för orsaker till att människor saknar säkerhet och trygghet?
- Vad gör FN:s råd för mänskliga rättigheter?
- Vad har Sverige fått kritik för från FN:s råd för mänskliga rättigheter?
- Vilka fler områden än mänskliga rättigheter arbetar FN med?
- Hur vill FN lösa konflikter mellan länder?
- Vad var millenniemålen?
- Varför skulle en del länder i världen ta större ansvar när det gällde millenniemålen?
- Vad påverkar ett lands möjligheter att ta ansvar för att världen ska bli bättre? (Tips: styrelse-skick, politik, ekonomi, klimat, geografiskt läge, historia.)
- Vad blev bättre genom millenniemålen?
- Ge exempel på att den hållbara utvecklingen inte gick lika bra som millenniemålen.
- Vad heter målen som sattes efter millenniemålen?

Uppgifter – enskilt eller i grupp

Träna ord och begrepp

Låt eleverna träna uppslagets ord och begrepp med hjälp av kopieringsunderlaget som finns att skriva ut på sanomautbildning.se.

Går det att se om någon är fattig?

På kopieringsunderlag 6 finns bilder av barn som gör nästan samma sak fast i olika miljöer. Låt eleverna titta på bilderna för sig själva en stund och diskutera sedan frågorna med en bänkkamrat.

FN-konferens

Gruppuppgift, 2–4 lektioner. En FN-konferens kan vara en rolig och interaktiv upplevelse för eleverna samtidigt som de lär sig om mänskliga rättigheter och utvecklar sin kritiska tänkande och förhandlingsförmåga. Den här uppgiften kan med fördel göras efter att ni gått igenom och jobbat lite mer med de globala målen på s. 94–95. Se *kopieringsunderlag 7 A och B*.

ORD OCH BEGREPP

Ämnesord: mänskliga rättigheter, odemokratisk, tortyr, konflikt, förhandling, hållbar utveckling, millenniemålen, växthusgas

Övriga ord: respektera

Kompletterande fakta

FN har 193 medlemsländer. Alla länder som är erkända som självständiga stater är med, utom Vatikanstaten som valt att endast ha en observatör närvarande i FN. Länge valde även Schweiz att stå utanför, men gick med 2002.

Det isolerade Nordkorea är med i FN, men inte Kosovo eftersom landet inte har erkänts som självständig stat av alla övriga länder.

Tittar man närmare på årtalen för när olika länder blev medlemmar ser man tydligt att flera länder ännu inte var självständiga när FN bildades. Många före detta kolonier blev medlemmar efter sin självständighet från 1950-talet och framåt. Stater som tillhört Sovjetunionen eller Jugoslavien blev självständiga medlemmar i FN under 1990-talet (Serbien 2000).

Det yngsta medlemslandet är för närvarande Sydsudan som blev FN-stat 2011.

Fler tips om hur du kan arbeta med frågor som rör de globala målen och mänskliga rättigheter finner du i det här materialet från UR: ur.se/mb/pdf/handledning/228000-228999/228628-2_VarldensBarn_arskurs_4_6_2022.pdf

Kopieringsunderlag

Här listas de kopieringsunderlag som finns till uppslaget. De ligger sist i varje kapitel.

6. *Går det att se om någon är fattig?*
7. *A och B FN-konferensen – rollspel*

Lärarstöd Digital

I Lärarstöd Digital finns för storskärm eller projektor:

- uppslagets bilder med förslag till diskussionsfrågor
- underlag för att träna uppslagets ord och begrepp.

